

ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНО ЗНАКОВОЇ КУЛЬТУРИ ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті проаналізовані актуальні проблеми використання візуально-знакових систем та інформаційних технологій в освітньому процесі образотворчого мистецтва та дизайну. Розглянуті різні знакові форми подання інформації (пиктограми, веб-значки, інфографіка). Висвітлені методичні підходи до викладання навчального курсу «Піктографія та основи візуальної комунікації», що забезпечує формування візуально-знакової культури та інформаційно-графічних компетенцій майбутніх дизайнерів і викладачів.

В сучасних умовах збільшення інформаційного навантаження на людину візуальним засобам подання інформації приділяється особлива увага. У зв'язку з тим, що традиційно людина довіряє більше невербальній інформації, тому особливо часто та ефективно використовуються знакові системи, що є важливою частиною сучасного інформаційного простору.

Специфікою знакових зображень є здатність їх до трансформації, стилістичної еволюції, зміни і пристосування їх до сучасних умов інформаційно-комп'ютерних технологій. При цьому нові форми видань і веб-сайти в Інтернеті не обходяться без символів і знаків, що мають давню історію використання. Створення знаків і знакових систем, які використовуються в об'єктах графічного дизайну, потребують не тільки знань історії і теорії графічного мистецтва, семіотики, але й певного рівня художньої підготовки [1].

Особливого значення набувають питання формування візуально-знакової культури та розвитку художньо-естетичних почуттів і смаків та візуально-графічних компетенцій студентів у процесі професійної підготовки. На наш погляд цим проблемам у програмах ВНЗ мистецьких спеціальностей приділяється недостатньо уваги. Це виявляється, у першу чергу, у недостатньому обсязі навчального часу, що виділяється на засвоєння студентами основних законів зорового сприйняття знакових зображень, відомостей із семіотики та проектування знаків і знаково-символічних систем. Не в повній мірі у навчальних програмах використані можливості інформаційно-комп'ютерних технологій, їх оптимального поєднання та інтеграції з методами традиційного навчання. Це зумовлює суттєві прогалини у використанні інформаційних комп'ютерних дизайн-технологій як знаряддя творчості і як потужного прикладного інструменту створення візуально-знакових об'єктів.

У зв'язку з окресленими проблемами фахової підготовки студентів-дизайнерів та необхідністю творчого впровадження сучасних інформаційно-візуальних технологій навчання нагальною потребою сьогодення є розробка навчальних програм інтегрованих курсів з комп'ютерною підтримкою. Впровадження навчальних курсів, таких як "Піктографія та основи візуальної комунікації", "Інноваційні технології у графічному дизайні", "Теорія і

практика графіки", націлені на формування дизайнерських компетенцій у студентів, їх візуально-знакової культури та володіння ними традиційними та сучасними графічними засобами передачі візуальної інформації.

Осмислення історії піктографії, її структури та графічної мови необхідно закладати як базове підґрунтя опанування студентами нових інформаційних дизайн-технологій. Піктограма як важлива форма і частина комунікації є ще й художнім елементом візуальної інформації, що вбирає в себе загальнолюдську культуру, використовуючи знаки і символи, що сформувалися протягом століть.

Знаки у концентрованому вигляді можуть передавати багатоманітність смислів. У різних знаках (вказівних, описово-зображувальних, символічних, умовних) закладений величезний масив інформації. Давні знакові зображення, у вигляді піктограм (від. лат. - малюнок) складали піктографічну писемність, яка була зрозуміла у певному культурному середовищі. В іншому культурному середовищі ці знакові системи стають незрозумілим набором символів без жодного значення. Будь-яка культура - це система символів, знаків, і як така вона не має жодного сенсу для того, хто її не розуміє.

Отже однозначно давні піктограми не можна читати, їх можна лише тлумачити. Сучасні піктограми для візуальної комунікації та орієнтації розробляються з метою однозначного прочитання, наприклад знаки безпеки, знаки дорожнього руху тощо. Однак і вони мають свій місцевий колорит у різних містах та країнах. З урахуванням міжнародних стандартів та уніфікації знакових систем правильно розроблена піктограма долає географічні, національні та культурні бар'єри сприйняття візуального повідомлення, наприклад в громадських закладах, аеропортах, вокзалах, морських портах, торгівельних та культурних центрах тощо [2].

Піктограми мають широке застосування як у повсякденному житті, так і в середовищі інформаційних технологій. Поряд з іншими графічними знаками веб-значки (іконки) як елемент графічного інтерфейсу користувача є невід'ємним інформаційним атрибутом в сучасному комп'ютерному світі. Особлива характеристика подібних умовних позначень – це їх інтернаціональність. Специфіка художніх образів піктограм і веб-іконок виявляється у зрозумілій стилізованій формі, що часто має узагальнені типові риси об'єкту. Разом з цим виразні зображувальні аспекти знаків еволюціонують у бік стилістичних пошуків новизни, виявлення індивідуальності за посередництвом ефектних засобів сучасних цифрових технологій.

Одночасно з уніфікацією знакових форм (піктограм різного призначення, знаків і символів) є необхідність урізноманітнювати урбаністичне та візуально-комунікаційне середовище, шукати образні форми графічної інформації, відходити від застарілих асоціацій і шаблонності графічної мови [3]. Інфографіка поєднує візуальні графічні образи з текстом і за рахунок цього стає популярною. Вона тісно пов'язана з розповсюдженням знань, інформації за допомогою графічних символів. Інфографіка – це

візуальне представлення інформації, різновид сучасного візуального дизайну (так званого “viscom” - візуального комунікатора), використовується там, де треба миттєво і чітко передати інформацію. Графічні засоби інфографіки спрямовані на виявлення суті інформації оригінальною художньо-виразною формою, яка швидко запам'ятовується. Графічні зображення і візуалізація інформації роблять її більш привабливою та переконливою. Інфографіка ґрунтується на певних законах побудови інформаційної графіки та законах зорового сприйняття зображень (знаків, піктограм, фотографій, рисунків тощо). Специфікою успішної інфографіки є поєднання ручної графіки і зрозумілої влучної текстової інформації, синтезу графічної досконалості та інноваційних технологій.

Сучасні аспекти інтерактивної графіки розширюють її значення в мультимедійному просторі. У свою чергу, інфографіка стає інструментом розповсюдження інформації, візуальні образи якої активно впливають на всіх її користувачів [4].

На практичних заняттях з навчальної дисципліни "Піктографія та основи візуальної комунікації" студентам рекомендують опанувати графічну мову для створення візуально-знакової інформації. Починаючи від образного виявлення змісту повідомлення до знаку і піктограми студенти - майбутні дизайнери та педагоги розробляють системи піктограм різного призначення (довідково-інформаційні піктограми для навчальних і громадських закладів, веб-значки та інфографіка навчального призначення тощо). Таким чином, при створенні знаків і піктограм, використовуються як традиційні графічні техніки, так і сучасні комп'ютерні технології, різноманітні засоби візуальної графічної мови та семіотика. Практичні завдання закладають базову основу дизайн-освіти, формують візуально-знакову культуру студентів у процесі фахової підготовки.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що графіка як візуальне мистецтво має специфіку образного представлення певної інформації про світ людини на різних етапах її розвитку (від піктографії до сучасних веб-значків і піктограм). Графічні засоби зображення, різноманітні традиційні техніки та різновиди графіки з використанням інформаційних комунікаційних технологій розширюють спектр використання сучасної мови графіки. Таким чином уміння бачити і сприймати багатоманітний світ у всіх його проявах - це основа візуально-графічної культури і професійної грамотності педагогів і дизайнерів, а також фахівців багатьох інших спеціальностей. Так само, як вимогою часу є також необхідність володіти базовими образотворчими знаннями візуальної комунікації для комфортного, безпечного і гармонійного існування кожної особистості.

Література

1. Агеев В.Н. Семіотика. - М.: Издательство «Весь Мир», 2002. - 256 с.
2. Серов С.И. Графика современного знака. - М.: «Линия График», 2005. - 408 с.
3. Фоли Дж. Энциклопедия знаков и символов. М.: Вече АСТ, 1997.

4. Tufte, Edward R. «Envisioning Information» (1990, Cheshire, CT: Graphics Press; ISBN 0961392118: PDF, 16,2 Mb)